



MÁROKFÖLD

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

2017

TARTALOMJEGYZÉK:

1. Bevezető
2. Márokföld bemutatása
3. Örökségünk – a település története, műemlékek, helyi védett építészeti örökség
4. Településszerkezet ismertetése, kialakulásának története, általános településkép, településkarakter leírása
5. Településképi szempontból eltérő karakterű területek ismertetése, a településkép, az arculati jellemzők és településkarakter bemutatása
 - 5.1. A falu
 - 5.2. Különleges területek
 - 5.3. Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület országos övezetek
6. Ajánlások az eltérő karakterű településrészek építészeti arculatának szabályozására.
7. Táj- és természeti értékek.

BEVEZETÉS

„A falu, ahol feltöltődhetsz” – hirdette egy felirat Márokföld határánál. És valóban a kicsi falu kanyargós útján számos impulzus éri a látogatót. Pozitív impulzusok, amelyek folyamatosan jelen vannak, bármerre fordul az ember. Nevezhetjük benyomásnak, nevezhetjük tájnak, látnivalónak: házak, emberek, környezet, hangulatok – arculat.



Egy vidéki településen járva óhatatlanul észrevesszük azt a különbséget, amelyet a hagyományos, tájba illeszkedő épületek és az újabb, önmagukért emelt házak jeleznek. Vissza kell találnunk ahhoz a harmóniához, amelyet a természet és az épített környezet összhangja alkot. A vidéki tájba a táj adta lehetőségek és kötöttségek figyelembe vételével, az egész közösség érdekeit és a táj harmóniáját szem előtt tartva kell újra megtanulnunk építkezni.

Mi szükség van erre a kézikönyvre és útmutatóra?

- Megismerteti Márokföld épített és táji karakterét, értékeit.
- Őrzi és ápolja a helyi kultúra elemeit.
- Konkrét példákkal inspirál.
- Védi és erősíti az egységes faluképet.



Ez a kiadvány ajánlásokat tartalmaz; nem lezárt, hanem folyton változó, bővíthető anyag.

A kézikönyv a településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvényben megfogalmazott, a községre jellemző sajátos építészeti jellemzők dokumentálását tartalmazza annak érdekében, hogy rögzítse a község épített környezetének napjainkban létező arculatát, feltérképezze és védelemre javasolja építészetének kiemelkedő, országos védelemmel nem rendelkező örökségét hangsúlyozva, hogy ez az örökség a település identitását hordozza.



A dokumentum lakossági ismertetésének, egyeztetésének és elfogadásának eredményeként az önkormányzat tudatosítani kívánja ezen értékek, a település saját arculatának mibenlétét és fontosságát, melynek következtében az értékekhez történő igazodás szabályai felállíthatók és megkövetelhetők.

Az arculati kézikönyv dokumentuma a község mai életének, építészetén keresztül rendezettségének és minőségének, gazdagságának vagy szegénységének és a lakosság épített környezetében megnyilvánuló értékrendjének.

E dokumentum az épített környezeten túl rögzíteni kívánja a táji és természeti értékeket összhangban azok országos védettségével. Fel kívánja hívni a figyelmet a település zöldfelületeinek, a közterek növényzetének fontosságára, településképet befolyásoló szerepére. Javaslatot kíván megfogalmazni a táji és természeti értékek védelmére, felülvizsgálva, kiegészítve vagy módosítva a község ezzel kapcsolatos, meglévő szabályozását.

Jó böngészést kívánunk!

MÁROKFÖLD BEMUTATÁSA

A község Zala megyében, a Lenti járásban, a magyar–szlovén határ közelében, Lentitől 17 kilométerre északnyugati irányban található. Északról a Szentgyörgyvölgyi-patak és a Márokföldi-patak határolja. Csesztregtől a 86-os útra van összeköttetése. A Nemesnép-Kebeleszentmárton (Kobilje) határátkelőhelytől 3 km-re helyezkedik el. Területe 744 hektár, erdős, dombos, ligetes, szép táj, szántóföldekkel, szőlősökkel, gyümölcsösökkel. Egyutcás falu, házai a főút, a Kossuth utca mentén helyezkednek el.

Mint a volt nyugati határsáv többi településén, itt is részben megmaradt a természet érintetlensége: gyönyörű erdők, mezők kínálnak kirándulásra alkalmat.



1930-ban 230 lakosa volt, posta és távirda Szentgyörgyvölgyön volt található. Lakóházainak száma ekkor 62 volt. Ma lakosainak száma 43 fő, 40 lakóházban.

A gyerekek 2006-ig Szentgyörgyvölgyre jártak iskolába, 2013-ig óvodába, ekkor az intézmények megszűntek. Szerepüket a csesztregi iskola és óvoda vette át. Az egészségügyi szolgáltatásokat Szentgyörgyvölgyön biztosítják a márokföldi lakosok számára.

Jelenleg a településen nem üzemel sem bolt, sem kocsmá, sem egyéb kereskedelmi egység. Közösségi programjait a Faluházban tartják, itt működik az orvosi szoba és a polgármester irodája, valamint szálláshelyek is találhatóak a tetőtérben.

Mozgó posta és különböző mozgóárusok járnak a településen. Az intézményeket a Csesztregi Közös Hivatal kezeli, melybe tíz település, köztük Márokföld is tartozik.



A Levendulást 2015-ben hozták létre, 4500 tő levendula elültetésével.

Márokföld önkormányzata a lakosokat is bevonva, rendkívül aktív munkát folytat a hagyományok ápolása és a turizmus területén. Számos látnivaló érdemel említést a településen.



A faluház alatti egy hektáros területen – szakértő által gondosan kimért – 24+1 energiapontot érintő sétányt alakított ki a falu közössége. Itt létesült az energiapark.

Márokföld 2014. augusztus 14-én csatlakozott a Tündéerkert mozgalomhoz.



A márokföldi temető a falu szélén terül el. A ma már használaton kívüli temető parkjában több mint 50 sökfa, a reformátusok által régen használt puritán fejfa, található.



A Márokföldi á@tjáró az ország első természetművészeti parkja. A közel hét hektáros területen 2015 nyarán kezdte meg munkáját az első alkotótábor.



A jurta tábor 2013-ban épült: három jurta, vizesblokkal, jurtánként 8-10 szálláshellyel.



A település határában várja a látogatókat a több mint 30 elemet, felnőtt- és gyerekpályát, valamint 2 óriás csúszdát, ügyességi játékokat magában foglaló kalandpark.



Márokföld határában, az egykori nemesnépi határőrlaktanya helyén található az Abbázia Country Club szálloda és étterem.



ÖRÖKSÉGÜNK – A TELEPÜLÉS TÖRTÉNETE, MŰEMLÉKEK, HELYI VÉDETT ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG

A TELEPÜLÉS TÖRTÉNETE

Márokföld területén két régészeti lelőhely ismert. Az egyik, a Szentgyörgyvölgy-Márokföld határán lévő Pityerdomb, melyen egy újkőkori falu maradványait tárták fel, a másik, a Kerekerdő területén lévő római halomsírok.

„Márokfölde Zala vármegye nyugati, a Vas megyei Őrséggel határos területén fekszik, ahol az Árpád-korban a szomszédos vasi részekhez hasonlóan határvédő népek, úgynevezett örök éltek. A falu névadója, Márk vagy régiesen Márok is egy ilyen őrcsaládból került ki. 1275-ben IV. László király Búza zalai őr fiát, Mártont testvéreivel, Márkkal és Mátéval együtt kivette az örök közül, és nemesi rangra emelte. 1327-ben a királyi adománylevelet már Márk fia Mihály kérésére erősítette meg I. Károly király, ami azt jelenti, hogy az adomány és vele a nemesi birtok is Márk, azaz Márok révén öröklődött tovább, ezért a – birtok Márokfölde, amelyet 1351-ben jegyeztek le először ebben a formában – is az ő nevét őrizte meg. A család azonban a XIV. század közepére kihalt, és a falut a környék legjelentősebb nagybirtokosai, a Bánfiak szerezték meg, így Márokfölde az Alsólendva központtal kiépült Bánfi-uradalom részévé vált.” (Dr. Zágorhidi Czigány Balázs, történész)



A Bánffy család 1644-ben férfi ágon kihalt, így felesége révén Nádasdy Ferenc foglalhatta el a birtokot. A Bánffyak engedték, a Nádasdyak pedig támogatták a reformációt. A XVI. század második felében, miként a környékbeli falvak, Márokföld lakossága is áttért a reformált hitre. Első ismert lelkészük Farkasi István volt, aki 1596-ig szolgált itt. Az itteniek hitüket kálvinista nyakassággal akkor is megtartották, amikor az igen erőteljesen az ellenreformáció pártján álló és harcosan katolizáló Eszterházyak szerzik meg a falut. A településen 1778-ban 3 katolikus és 38 református volt.



A XIX. századig a falu a Szentgyörgyvölgyi-patak partján terült el, házak, malmok tarkították a tájat. A sorozatos árvizek után úgy döntött a falu közössége, hogy felköltözik a dombra, jelenlegi helyére. Az 1900-as évektől sorra épültek a lakóházak, családi gazdaságok, porták. A XIX. században lassú gyarodás jellemezte a falut. A század végén és a XX század elején épültek a rangos, jómódot hirdető lakó-, és gazdasági épületek. Az első világháborút követően a fejlődés megrekedt. Az 1920-as években – a közigazgatás racionalizálása címén – több kis település összevonását vették tervbe a felsőbb hatóságok. Így akarták egyesíteni Márokföldet Szentgyörgyvölgygel. Erre az érintettek tiltakozása miatt nem került sor. A második világháborút követően a jugoszláv határ közelsége megnehezítette az itt élők helyzetét. Ekkor Felsőszenterzsébettel, Magyarfölddel és Nemesnéppel együtt Szentgyörgyvölgy székhelyű körjegyzőséghez tartozott. Az 1950-es években, a tanácsrendszer bevezetésével általában az egy falu, egy tanács elv dominált. Az aprófalvas Zalában ez nem mindig érvényesült, így lett Szentgyörgyvölgy társközsége Magyarföld és Márokföld. 1969-ben a közös tanácshoz Nemesnép is csatlakozott. 1990 után Márokföld Szentgyörgyvölgygel alkotott körjegyzőséget, majd 2009-től a Csesztregi Közös Hivatal tagja.

Az 50-es évek végén alakult márokföldi Haladás Mgtsz 1964. január 1-én a szentgyörgyvölgyi tsz-be olvasztották. Az iparosítás elkerülte a falut, lakói régen és most is főképp mezőgazdasággal foglalkoznak.

MŰEMLÉK, HELYI VÉDETT ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG

Az aprócska falunak nincs országosan védett építészeti értéke, műemléke. Templom a reformátusok és a katolikusok számára egyaránt a közeli Szentgyörgyvölgyön található. Az egykori egyházi iskolák, majd később az általános iskola is a szomszédos községben épültek. Régi értékes középülete a falunak nem volt, kivéve a református harangláb, mely helyi építészeti védelemmel rendelkezik. A haranglábát 1924-ben állította a Márokföldi Református Egyházközség. Zárt szoknyás kétoszlopos karcsú szerkezet, felső sisakja a harangot, az alsó tető pedig a talpazatot és a támszerkezetet védi. Harangját 1925-ben készítették a soproni Seltenhofer Frigyes Fiai cégnél. A harang felirata:

„Élőket hívogatom, Holtakat siratgatom, Soli deo gloria”

A Seltenhofer Frigyes Fiai cég levele alapján a harang a legfinomabb harangérből, mint 78% vörösréz és 22% angol „banka” ónból öntve készült, végző súlya 117 kg. A márokföldi harang „esz” hangú.

A vas-zalai őrvidék a haranglábak vidéke. A láncszemenként sorakozó apró falvak ezen szakrális építményei felemelő örökségként részei a közösségi és lelki életnek.

HARANGLÁB

Kossuth Lajos utca, hrsz: 117





A TELEPÜLÉSSZERKEZET ISMERTETÉSE, KIALAKULÁSÁNAK TÖRTÉNETE, ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSKÉP, TELEPÜLÉSKARAKTER LEÍRÁSA

Márokföld szeges település. A szétszórtan fekvő beépített területek által a falu még ma is a régi öröklődött hagyományos faluképet őrzi. A szeg (Őrségben szer) és szórvány-települések hálózatáról és formáiról elmondhatjuk, hogy az az alpokaljai dombvidék jellemző települési formája, mely egyrészt a domborzati viszonyokhoz alkalmazkodott, másrészt letükrözi a földterületek tulajdonlását. A szegek nemzetségi szálláshelyek voltak, melyek idővel kiteribélyesedtek. Az összetartozó családok az erősen tagolt völgyes, dombos területen halmazt alkotva építették fel házaikat. A szer házait és területét az ott élők által művelt termőföldek vették körül. A kis házcsoportok az idők folyamán helyenként nagyobb halmazzá, faluvá nőttek össze. Formai változatai között egyaránt megtalálható a tömörült halmazos és az utcás-soros település-szerkezet.

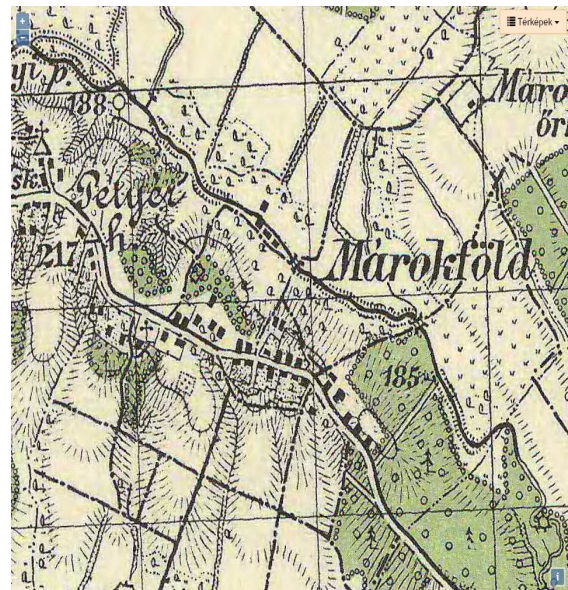
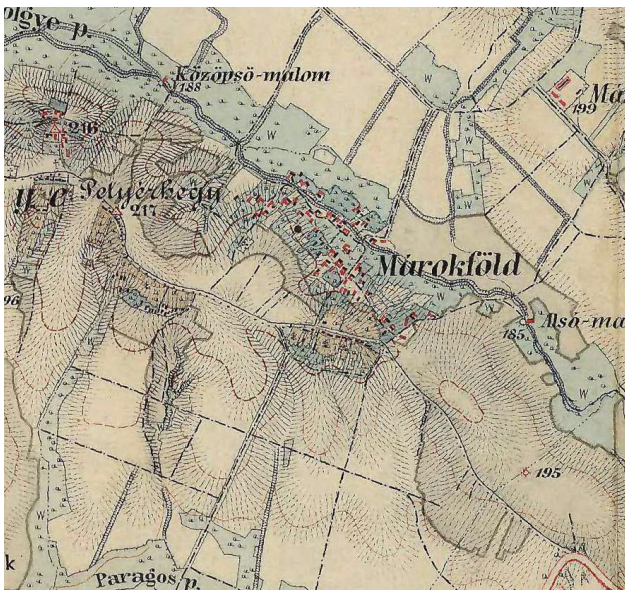
A szeges és szeres hagyományos településformák fennmaradásának okai között kell említeni, hogy az Őrség, a Göcsej és Hetés tájegységeken határvédelemmel megbízott szabad emberek, a későbbi kisnemesek éltek birtokolva az általuk művelt földterületeket. Az így kialakult birtokrendszert sem a török megszállás, sem az azt követően az új nagybirtokok kialakulása sem változtatták meg és ennek köszönhetően a korábban kialakult települési forma változatlan marad. A nyugati határszél ezen tájegységeire jellemző a kisebb halmazokból összetevődő és halmazszerű telekszerkezettel rendelkező településszerkezet, mely karakteresen eltér az egykori nagybirtokok területén kialakult jobbágyfalvaktól.

Márokföld a XVIII – XIX. század végén a rendelkezésre álló katonai térképek alapján nem a jelenlegi helyén, a Csesztreg – Szentgyörgyvölgy országút mentén, hanem a jelenlegi helyétől északra, lent a Szentgyörgyvölgyi-patak völgyében, a vízfolyás környezetében helyezkedett el. A múlt század közepére a falu elhagyja régi rejtett helyét, és a völgyből felköltözik az országút mellé. A patak völgy napjainkra beerdősült.

Márokföld az országút mentén lazán beépített egyutcás település. Telekszerkezete az egykor nagyobb, összefüggő családi birtokok aprózódásával jött létre. A folyamatot jelöli a telkek eltérő szélessége, viszonylagos rendezetlensége. A szeges településszerkezetre utal, hogy az országútra felfűződő telkek ellenére az utcafrontok nincsenek folytonosan beépítve, az épületek, épületcsoportok elszórtan helyezkednek el. Az épületek – lakók és gazdaságiak egyaránt – laza halmazt alkotva csoportosulnak változó nagyságú beépítetlen területet elhagyva az egyes csoportok között. A telekhasználat során találkozunk az utcafronthoz képest nagy mélységben elhelyezett épületcsoportokkal, vagy utcafronthoz közeli építéssel egyaránt. A gazdasági épületek néhol a szalagtelkes építési módnak megfelelően a lakóépület mögött sorakoznak, de gyakoribb az udvarokat lezáró beforduló beépítés, és előfordul az udvar három oldali körbeépítése is.



Katonai felmérés térképe 1787-ből, 1887-ből és 1941-ből



A falu – mint ahogy a hetési tájegység és a környező települések – a múlt század első felében és a századforduló körüli időkben éli fénykorát. A múlt század közepét követően a falu társadalmát érintő történelmi eseményeknek és az általánosan lezajló urbanizációnak következtében a népesség száma folyamatosan és drasztikusan csökken. A településen új beépítések nem alakulnak ki, a falu szerkezete nem változik, új utcák, új beépítések nem jönnek létre. A XX. század második felének új építései a meglévő telkeken, vagy azok aprózódásával létrejött területeken valósulnak meg általában a korábbi épületek helyén.

A településszerkezet kisebb változását eredményezi, hogy a múlt század második felében a hagyományos, földtulajdonon alapuló gazdálkodás megszűnik, a lakóterületeken új gazdasági épületek nem épülnek, a telkek gazdasági funkciója a kis volumenű háztáji gazdálkodás kivételével megszűnik. A határ menti község elzárta, gazdasági fejlesztések nélkül, elöregedett és megfogyott népességgel élte meg a rendszerváltást. A 90-es évektől létrejött privatizáció során a korábbi parasztgazdaságok már nem újultak meg, a korábban állami és szövetkezeti nagybirtokrendszer magántulajdonba kerülve állandósult. A mezőgazdaság, a termőföld eltartó képessége minimális. Változást a térség és így a község idegenforgalmi szerepének erősödése, valamint a sok esetben távolról, nagyvárosi környezetből ide költöző városi lakosság megjelenése eredményezte. E változások során új beépítések nem valósultak meg, ugyanakkor fontos szerepük van a község XX. század első feléből származó építészeti örökség megmentésében, a magára hagyott egykor gazdagon és gyönyörűen kialakított épületek felújításában, revitalizálásában.



A község általános településképét a múlt század első felének sajátos építészete határozza meg. A ránk maradt korábbi örökség néhány megújult épülete ezt a településképet erősíti és meghatározóvá teszi. A XX. század első feléből származó épületek mellett jelentős a század második felében épültek száma is, melyek a korábbi épületek szomszédságában vegyes településképet eredményeznek. A település ránk maradt korábbi építészete a tájegység,

Hetés magyarországi területén, a Kerka és a Szentgyörgyvölgyi patak völgyeiben lévő falvak különlegesen gazdag paraszti világának hagyatéka. Elkülönül a tőle északra lévő Órség és a keletre lévő Göcsej építészetétől, karakteresen sajátos, a szomszédos tájegységeknél gazdagabb, mívesebb örökséggel rendelkezik.



TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK ISMERTETÉSE, A TELEPÜLÉSKÉP, AZ ARCULATI JELLEMZŐK ÉS A TELEPÜLÉSKARAKTER BEMUTATÁSA

A község területét a múlt század első felének építészete és a század második felében, a 60-70-es években létrejött épületek vegyes településképe határozza meg. A háború után épült épületek nem alkotnak egységet, elkülönülő községrészt, azok a korábbi korok épületei között helyezkednek el. Így a község lakóterületei vegyes településkarakterrel, a XX. század közepe előtti falu, az „ófalu” arculatával és a későbbi kor sátoztetős lakóépületeivel jellemezhetők. Az utóbbiak általában a korábbi, vélhetően rossz állapotú lakóépületek helyén épültek fel, megtartva az egykori parasztporta gazdasági épületeit.

Sajátos karakterrel rendelkeznek a különleges területek, melyek építményei a terület használatával összefüggésben, használatuk által meghatározottan valósulnak meg. Ilyen terület a község temetője, valamint külterületen a határhoz közel található üdülőközpont, az Abbázia Country Club területe és épületei.



A község közigazgatási területének jelentős része a tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület országos övezetébe tartozik. Az Országos Területrendezési Tervről szóló törvény rendelkezik e terület tájképi egységének és a hagyományos tájhasználatnak fennmaradása érdekében a területhasználatra és az építmények tájba illeszkedésére vonatkozó szabályok megalkotásáról. A törvényi kötelezettségnek történő megfelelés érdekében a tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület táji és építészeti karakterének vizsgálatát tartalmazza az arculati kézikönyv. Az építészeti karakter vizsgálata ebben a fejezetben, az 5.4 szakaszban, míg a táji és természeti értékek leírása a 7. fejezetben található.

5.1

A FALU

A község múlt század első feléből származó építészeti öröksége jelentős, ugyanakkor nem elhanyagolható az egykori lakóépületek helyén a 60-70-es években létrejött épületek száma és az általuk létrehozott építészet sem. Márokföld a hetési tájegység aprócska, építészeti karakterében tipikus települése. A földterületeit birtokló kis-, és középparasztság lakóházai és gazdasági épületei a XX. század második felének viharos történelme és a magára hagyottság ellenére még ma is őrzik az egykori gazdagság emlékeit. Az egykori falu építészeti arculatát társadalmának rétegezettsége szerint eltérő méretű, minőségű és szerkezetű épületei határozták meg.

A község szegényesebb házai egytraktusú, legfeljebb 5-6 méter szélességű hosszházak, hagyományos népi lakóházak voltak. Az épületek utcai frontja oromzatosan zárult, mely oromzat díszes deszkaburkolattal vagy vakolt felülettel egyaránt előfordul. Az épületek tetőzete szimmetrikus nyeregtető, melynek szerkezete általában dőlt, széke ollós szerkezettel épült, héjazatánál az egykori zsuppot felváltotta a cserép. Sajátossága a tájegységnek és a községnek is, hogy a kisebb lakóépületek és a gazdasági épületek egy részét a téglá általános használata előtt fából építették. A környező falvakkal ellentétben Márokföldön előfordul a vályog, vagy tömés ház. A borona építészet mindkét építési módja, a vízszintes fagerendák sarkokon fogazott kapcsolattal történő építése, valamint az elsődleges fa vázszerkezet (sarok és közbenső oszlopok, talp-, és koszorúgerendák) fa gerendákkal történő kitöltése egyaránt megtalálható. Az utóbbi építési mód a tájegység sajátja, a szomszédos Göcsej területén az előbbi, a fogazott sarokkal kialakított építési mód volt ismert és használt.





A lakóépületek esetében a fa gerendákból összerakott falakat külső és belső oldalon sározták és meszelték, míg a gazdasági épületeknél ez gyakran elmaradt. A fa szerkezetet a téglából épült lakóházak melletti gazdasági épületeknél is előszeretettel alkalmazták. Ebből az épülettípusból kevesebb maradt fenn napjainkra, mivel ezek minősége gyengébb, időállósága rosszabb. Megfogyatkozásuk oka ezeken túl, hogy lakhatás szempontjából alacsonyabb komfortot biztosítottak, így ezeket az épületeket cserélték ki elsősorban.

A község tehetősebb polgársága, a földbirtokkal rendelkező kis-, és középparasztság az előzőekben leírt épülettípusnál nagyobb és téglából készült házakat építettek. A téglahasználata a XIX. század közepétől kezdődött. Jellemzője ennek az építési módnak, hogy a telkek nagyméretűek, a lakóépület mellett jelentős számban és méretben gazdasági épületek találhatóak az eltérő rendeltetésű egymástól elkülönülő épületekkel körbekerítve az udvart.



A lakóépületek szimmetrikus nyeregtetővel és oromzattal kialakított hosszházak, melyek tömegét legtöbb esetben keresztzárny egészíti ki az épület középső részén. A keresztzárnyban kap helyet a lakás bejárata és zárt előtere, vagy oszlopsorral határolt nyitott tornác. Az épületek szélessége, magassága, ezzel együtt a belső tereinek magassága és az épület tömege lényegesen nagyobb a már említett egytraktusú népi lakóházaknál. A talajszinthez képest megemelt épület egy része alatt részleges alápincézéssel, véghomlokzatán általában három ablakkal épültek. A megnövelt szélesség miatt – mely már fafödémrel nem fedhető le – az egytraktusú szerkezetet felváltja a haránttraktusokkal kialakított strukturált alaprajz.





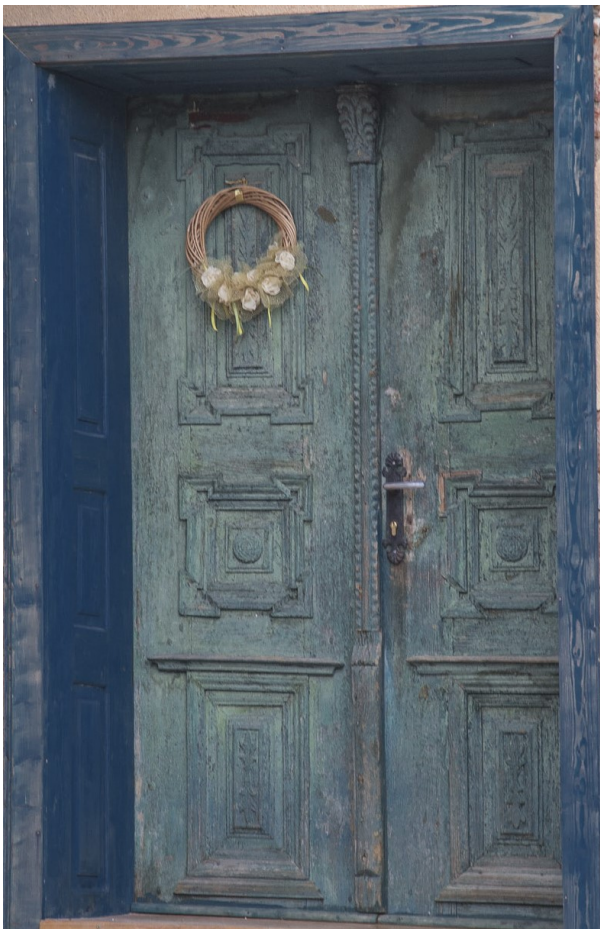
Az épületeknek egységesen sajátja a megnövelt tömeg és a hasonló tömegalakítás mellett a díszes homlokzatképzés, melyet a homlokzati vakolat húzott tagozataival alakítottak ki. A díszítés során nem alkalmaztak városi környezetben előszeretettel használt előre gyártott ornamentikát, a homlokzati felület tagozásait vakolatból alakították ki. A homlokzati felületek tagozásánál gyakori a sarkoknál a felület kváderezett pilaszterrel történő keretezése, általános az oromzati timpanon valamint a nyílások keretezése. A tető héjazatánál általános a kettős cserépfedés.



Az épületek gazdag díszítése és minőségi kialakítása nem csak az épített szerkezeteknél, hanem a bádogos munkáknál, ablakoknál és a bejárati ajtóknál is megtalálható.

Az épületek gazdagsága, egykori díszítettsége vetekszik a korabeli városi lakóházakkal, villaépületekkel, ugyan akkor érezhetően falusi épületek a feszes és sajátosan hasonló tömegalakításukkal, egyszerű, de műves és sokszínű részleteikkel. A falusi környezetben egy városi villaépület stílusában díszített ház is található a településen, melynek gazdag és műves az eklektikus díszítése.

A lakóépületek soha sem önmagukban állnak, mindig kapcsolódnak hozzájuk a paraszti gazdaságok istállói, óljai, csűrjei vagy pajtái és egyéb építményei. Ezek is nagy mérettel kiváló minőségben épültek. Sokuk még áll, de egykori gazdasági funkciójukat elveszítették. Megmaradásukat sokszor csak az egykori épületegyüttes varázslatos közegéhez történő ragaszkodás biztosítja.





A második világháborút, valamint a falu számára vészterhes 50-es éveket követően csak nehezen és kis mértékben indul el az új építés. A 60-as évektől megvalósuló gazdasági konszolidációval Márokföldön is megjelenik a kor lakóépület típusa, az úgynevezett

„sátortetős” épület. Az aprócska faluban az új épülettípussal nem jönnek létre új utcák, azok foghíjzerűen épülnek be a meglévő épületek közé megbontva a korábbi arculat egységét.



Az ezredforduló időszakában és az azt követő közel két évtized alatt kevés új épület létesült, így az újabb és újabb építési korok kevés nyomot hagytak a falu építészetében. A rendszerváltást követően jelentős változást a gyönyörű épített és természeti környezet inspirálta beköltözés és ennek következtében a régi gazdag parasztporták némelyikének rendbetétele, valamint az idegenforgalomra alapuló fejlesztései eredményezték.





A szeges településforma jellegzetessége az épületek halmazszerűen, tágas környezetben történő elhelyezkedése, a telekrendszer szabálytalansága, a beépítés folytonosságának hiánya. Néhol a csokorban egymás mellett lévő épületek egy-egy kisebb térfalat ugyan létrehoznak, de a falura jellemző a tágasság, a térfal rendezetlensége.



5.2

KÜLÖNLEGES TERÜLETEK

A településkép szempontjából a fontosabb terület ismertetését tartalmazta a korábbi fejezet, mely beépítésének sajátos módja alapján ismertette a falu építészeti arculatát. A lakóterületen túl található olyan terület, melynek használata speciális, beépítésének módja a használattal összefüggően egyedi. Márokföld esetében ilyen a temető, a falu keleti határában található kalandpark és az országhatár szélén, Szlovéniába vezető út mentén az Abbázia Country Club szálloda területe. Ezeket a területeket a településképi arculat vizsgálata szempontjából különleges területnek tekintjük.

A község – használaton kívüli, parkosított – temetője a falu szélén található fás ligetes terület, mely híres a református sökfás sírjairól. A tölgyfából készült egyszerű fejfák az őrvidék reformátusainak sajátos sírjelei, melyeken kevés díszítés – csillag, vagy fűzfa faragás – és a sírban nyugvók nevei, életkorai szerepelnek rajta.



Az ezredfordulót követően épült ki a falu külterületén, az országhatárhoz közel, Nemesnép és Dobronak közötti út mentén az Abbázia szállodalánchoz tartozó üdülőhely, melynek épületei a táj hagyományos építési módját követve, több épület halmazaként jött létre. A különálló épületek a tájegységre jellemző szeges beépítését követve udvart határolnak, a szálloda területe erdővel körbevett tisztáson helyezkednek el. A hosszanti épületek cserép héjazatú magastetővel fedettek, tömeg és részletalakításuk a tájegységre jellemző hagyományos elemek és az építés korában divatos formaképzés jó minőségű összetételéből jött létre. A szálloda ugyan elkülönül a falutól, de a tágabb környezetre, így a községre is van kihatással. Vendégei megismerik a vidéket – így Márokföldet is – igénybe veszik annak kiegészítő szolgáltatásait, valamint a vállalkozás munkahelyet ad az itteni lakosságnak. A szálloda építészeti karaktere meghatározott, kialakult, minősége példaértékű, így építészeti arculatára, területének településképi szabályozására nem teszünk ajánlásokat, azt szükségtelennek tartjuk.



A falu keleti kapujában lévő erdős területen a tölgyfák között a mai divatos sport igényeit figyelembe véve kalandpark létesült. A területen elhelyezkedő, vagy a jövőben létesülő építmények és épületek a terület speciális igényeit szolgálják ki, így azok kialakítását elsődlegesen a funkciók határozzák meg, azok településképi szabályozását nem tartjuk indokoltnak.



Az előzőekből következően a fenti területek építészeti arculatának befolyásolását, szabályozását a településképi rendeletben nem tartjuk szükségesnek, az arculati kézikönyvben építészetükre vonatkozó ajánlásokat nem fogalmazzuk meg. Ismertetésüket ennek ellenére szükségesnek tartottuk, hiszen a község fontos közhasználatú területei.

5.3

TÁJKÉPVÉDELMI SZEMPONTBÓL KIEMELT ÖVEZETEK

A tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület országos övezetét a hatályos településszerkezeti terv – miután az a hatályos megyei területrendezési tervnél korábban készült – nem pontosította. Rendelkezésünkre állt a Balatonfelvidéki Nemzeti Park adatszolgáltatása szerinti övezetlehatárolás. Ez a lehatárolás a település területének jelentős részét az övezet részeként jelöli. Az országos övezet területe a falu belterületét, valamint az azt körülvevő külterületeket, erdő- és mezőgazdasági területfelhasználású településrészeket fed le.

térkép (majd pótlólag beillesszük)

A lakóterületek, belterületek építési módja az épületek laza halmazát tartalmazó szegek létrehozása, a területek szórvány beépítése. Ennek az építési módnak részletes ismertetését korábbi fejezetben a falu bemutatása tartalmazta.



A tájképvédelmi övezet területének jelentős része a falu belterületét körülölelő mezőgazdasági és erdőterület. A táj nagy kiterjedésen beépítések által érintetlen, természetes állapotú, melynek táji és természeti értékelését a 7. fejezet tartalmazza. A tájképvédelmi övezet területének mezőgazdasági részén az épületek elhelyezését a helyi építési szabályzat és a szabályozási terv korlátozottan lehetővé teszi, ezért szükséges az elhelyezhető épületek építészetre javaslatot megfogalmazni. Javasolt, hogy a falu környezetében a csarnokszerkezetű, valamint a technológiai építmények kivételével az építészeti megjelenés, az épületek tájba illesztésének módja kövesse a falu hagyományát.



AJÁNLÁSOK – ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETENKÉNT

A falu 5. fejezetben ismertetett építészetének megtartása, minőségének javítása érdekében ebben a fejezetben megfogalmazásra kerülnek az építészeti arculat fejlesztésének legfontosabb céljai. Javaslatot adunk a területen történő építések arculatot meghatározó elemeinek kialakítására, illetve azok településképi rendeletben történő szabályozására.

Az Országos Településrendezési és Építési Követelményekről szóló kormányrendelet általános elveket fogalmaz meg a meglévő épített környezetbe történő új építés illeszkedésére vonatkozóan. Javasoljuk, hogy a településképi rendeletbe az illeszkedésre vonatkozó követelmény általános szabálya kerüljön megfogalmazásra a következők szerint:

A község területén minden építményt a környezettel, a településképpel összhangban kell létesíteni és fenntartani. A településképileg meghatározó területen a rendeltetésének megfelelően, a helyszíni adottságokat figyelembe véve úgy kell a területet hasznosítani, beépíteni, hogy a létesítmény ne zavarja a szomszédos telkek és építmények, önálló rendeltetési egységek rendeltetésszerű használhatóságát, illeszkedjen a környezet és a környező beépítés természeti és építészeti adottságaihoz. Az építészeti adottságokhoz és környezethez történő illeszkedés során figyelembe kell venni a környezetben kialakult épülettömeg nagyságát, arányait, kialakításának módját és az épület terepre illesztését.

A településképi szempontból meghatározó területek lehatárolásakor, illetve ismertetésekor a község területén két eltérő karakterű zónát javasolunk meghatározni, illetve szabályozni. A zónák épített környezetének ismertetése során az 5.2. sorszámú különleges területek bemutatásánál már említésre került, hogy ezek a területek olyan sajátosságokkal rendelkeznek, melyek révén azok építésze nem a települést jellemző arculati egységhez, hanem a terület különleges rendeltetéséhez kapcsolódik. Ennek következtében e területek építészeti arculatának befolyásolására célok és megvalósításukhoz eszközök meghatározása nem lehetséges és nem is szükséges. Az 5. fejezetben ismertetett településképi szempontból meghatározó területekkel, a faluval és a tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület országos övezetével kapcsolatosan a településképi célokat e dokumentum a továbbiakban megfogalmazza és ajánlást tesz a településképi rendelet segítségével megvalósítható eszközök meghatározására.

1. A FALU TERÜLETÉNEK ÉPÍTÉSZETI AJÁNLÁSAI

Márokföld háború utáni történelmének, valamint a gazdasági központoktól távoli falvakat érintő urbanizációs folyamatoknak köszönhetően a község épített környezetét a múlt század első felének építészeti öröksége határozza meg, ugyan akkor a település arculatában jelen van a század második feléből származó „kockaházak”, a 60-70-es évek épületei. Napjainkban

ezek együttesen határozzák meg a falu építészetét. Az ezredfordulótól eltelt időszakban megvalósult épületek sem alakítottak ki új és egységes területet. Ebből az utóbbi időszakból származó épület sajnos kevés található, azok stílusa a hagyományos népi építészet elemeit keresve folytonosságot teremt a falu korábbi építészetével.



Az előzőekben leírt sokszínűség ellenére egységet és értéket felmutató építészeti örökséget a múlt század fordulóján és a század első felében létrejött épületek, a kis és középparasztság portái jelentik. Elfogadva az előző megállapítást, valamint figyelemmel a falu tágabb környezetére, Hetés építészeti örökségére, cél e napjainkra megmaradt építészeti karaktert megtartani a meglévő épületek felújításával, valamint az új épületek illeszkedő kialakításával. A „falv” arculatának egységessége az illeszkedő, egyszerű és osztatlan épülettömegek és tetők kialakításával, a tetők héjazatának azonosságával és a régi épületek korhű felújításával érhető el. Ajánlott építészeti eszközök a következők:

ÚJ ÉPÜLET ÉPÍTÉSE ESETÉN

- az épületeket a szeges beépítés hagyományait megtartva oldalhatáron álló építési mód szerint, környezetének megfelelő előkerttel kell elhelyezni.
- lakóépületet a telek közterület felőli frontján kell elhelyezni.
- utcafronttal szöget bezáró hosszépület kialakítása esetén az épület tetőzetét oromzattal kell lezárni. Az épület közterület felé néző oromzatán erkély, vagy loggia nem helyezhető el.
- utcával párhuzamos beépítés esetén az épület közterület felőli tömegét osztatlanul, zárt egységben kell kialakítani.
- hagyományos építési mód szerinti tagolatlan, vagy hagyományos tagolással (hosszház középső vagy hátsó keresztzárnyal történő kiegészítése) kialakított épülettömeget kell létrehozni.

- az épület tömegét meghatározó tetőzetet szimmetrikus magastetővel kell kialakítani, melynek hajlásszöge 35-40 fok közötti, héjazatának anyaga natúr agyagcserép. Az épület közterület felőli tömegéből kiemelkedő egység, domináns tetőfelépítmény nem létesíthető. A melléképületeket a főépülettel azonos hajlásszögű és héjazatú tetővel kell ellátni.
- a vakolt homlokzati felületeken világos pasztellszínek használhatók.

Meglévő épület felújítása, átalakítása és bővítése vagy az épület építészeti arculatának egységességét megtartva az eredeti építési korának megfelelő stílusban és anyaghasználattal, vagy az épület stílusát a mai kor építészetének megfelelően egységesen átírva történhet.



A XX.SZÁZAD ELŐTTI ÉPÜLET

- korhű felújítása során meg kell tartani, vagy vissza kell építeni az épület közterület felőli jellemző nyílásrendjét. Közterület felőli új földszinti nyílás az épület eredeti homlokzati architektúrájához illeszkedően alakítható ki.
- korhű felújítása során a korabeli homlokzati tagozatokat és díszítőelemeket meg kell tartani, megsemmisülésük esetén másolatukat vissza kell építeni. A vakolt homlokzati felületet festetten kell felújítani, melynek során világos pasztellszínek használhatók.
- korhű felújítása során a magastető héjazatának anyaga piros színű agyagcserép lehet, rajta közterület felé nézően tetőfelépítmény nem helyezhető el.



UTCAFRONTI KERÍTÉS

- az épület stílusával összhangban, áttörten építhető, a belátás gátlása csak növényzettel alakítható ki.



2. TÁJKÉPVÉDELMI SZEMPONTBÓL KIEMELTEN KEZELENDŐ ORSZÁGOS ÖVEZET TERÜLETÉRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

A község területének jelentős részét lefedő tájképvédelmi övezet a külterületi mező és erdőgazdasági területek mellett lakó és mezőgazdasági üzemi, majorsági területeket is lefed. Az egyes területek beépíthetőségéről, az ott elhelyezhető épületek és építmények rendeltetéséről, a beépíthetőség normatív szabályairól a helyi építési szabályzat állapít meg rendelkezéseket. Ajánlásunk az építési szabályzat szerint elhelyezhető építmények építészeti kialakítására vonatkozóan tartalmaz javaslatot a településképi rendelet megalkotásához.

A falu településképileg meghatározó területe és a tájképvédelmi övezet területe átfedésben van egymással. A falu területére a településképi szempontból javasolt korlátozásokat az előző szakasz tartalmazza. A tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő övezet egyéb részeire, a mező- és erdőgazdasági területekre, valamint a majorságok területére javasolt építészeti követelmények a következők:

A tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő országos övezet területén

- a hagyományos tájhasználatot meg kell tartani,
- adótorony, hírközlési építmény, szélerőmű nem létesíthető,
- építményt elhelyezni a tájszerkezetbe illeszkedő beépítési móddal lehet, melynek érdekében a csarnok jellegű épületeknél az épületek hossz tengelyét a lejtős
- domboldalakon a szintvonalakkal párhuzamosan kell elhelyezni, a csarnokot a tájképfeltárlás irányából zárt fasorral kell takarni,
- a tájra jellemző építészeti hagyományok megőrzése érdekében a nem csarnok jellegű épületeket 35-40° hajlásszögű, piros színű agyagcserép héjazatú szimmetrikus magastetővel, a csarnok jellegű épületeket szürke, vagy bordó színű tetőzettel, és burkolattal kell ellátni,
- a közlekedési és energetikai infrastruktúra-hálózatok elemei, közművezetékek és járulékos közműépítmények a tájképvédelmi célok megvalósulását nem akadályozó
- műszaki megoldások alkalmazásával - beleértve a felszín alatti vonalvezetést is –
- helyezhetők el.